

DORDRECHT

Waar voor je geld

Rekenkamercommissie Dordrecht

Voorwoord

Voor u ligt een rapportage waarin wij verslag doen over de zogenaamde Spotdag 'Waar voor je geld'. Eind vorig jaar hebben wij meegedaan aan deze dag van de NVRR (Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies) in samenwerking met de Algemene Rekenkamer.

De rapportage heeft de titel 'Waar voor je geld' meegekregen omdat wij hebben vastgesteld dat inwoners willen zien waar hun geld aan wordt besteed. De Spotdag is een Doe Mee-onderzoek waarbij binnen een afgebakende periode gemeentelijke rekenkamer(commissies) en de Algemene Rekenkamer hun respectievelijke zoeklichten op hetzelfde thema laten schijnen.

De rekenkamercommissie heeft onder de inwoners van Dordrecht gepeild over welke uitgaven van de gemeente men graag (meer) informatie zou willen ontvangen, en op welke wijze men die informatie zou willen ontvangen. Door gebruik te maken van de uitkomsten van ons onderzoek worden de mogelijkheden vergroot om inwoners en andere belangstellenden inzicht te geven in en actief te betrekken bij de publieke controle: de burger als zogenaamde '*arm chair auditor*'.

Het college neemt de aanbeveling over om bij de P&C-cyclus te bezien hoe het meer en toegankelijke informatie kan aanbieden aan de bewoners. De conclusie dat inwoners het gevoel hebben dat zij toch geen invloed hebben een barrière vormt voor de interesse in informatie over geldbesteding van de gemeente, neemt het college mee bij de uitwerking van een nieuw programma ("Samen maken we onze stad").

Wij danken het College voor zijn positieve reactie op ons rapport en hopen dat na het uitwerken van de toezeggingen, het College een werkbare manier vindt om de burgers van Dordrecht actief bij de controle van hun gemeente te blijven betrekken.

Karin Meijer

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the end.

Plv. voorzitter Rekenkamercommissie

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Over dit onderzoek	4
3. Bevindingen op hoofdlijnen – Dordrecht	5
4. Bevindingen op hoofdlijnen – vergelijkenderwijs	8
5. Open data	9
6. Conclusies en aanbevelingen	9
7. Bestuurlijke reactie	11

Waar voor je geld

Inzicht voor burgers en andere belangstellenden in de bestedingen van de gemeente

1. Inleiding

De rekenkamercommissie heeft onder de inwoners van Dordrecht gepeild over welke uitgaven van de gemeente men graag (meer) informatie zou willen ontvangen, en hoe men die informatie zou willen ontvangen. Door gebruik te maken van de uitkomsten hiervan worden de mogelijkheden vergroot om inwoners en andere belangstellenden inzicht te geven in en actief te betrekken bij de publieke controle: de burger als 'arm chair auditor'.

2. Over dit onderzoek

Eind 2017 hebben de Algemene Rekenkamer en twaalf rekenkamer(commissie)s gezamenlijk onderzocht wat burgers willen weten over de manier waarop hun gemeente geld uitgeeft en de keuzes die daarin worden gemaakt. Ook is gevraagd hoe burgers deze informatie graag ontvangen, en hoe ze die zouden willen gebruiken.

Het digitaliseren van overheidsinformatie, waaronder begrotingen en verantwoordingen, maakt het mogelijk dat inwoners directer betrokken kunnen zijn bij het volgen van de verrichtingen van de overheid. Daarmee is er ook groeiende aandacht voor de potentie van burgeraudits.

Methode van onderzoek

Voor het onderzoek zijn twee sporen gevolgd: een online enquête via het samenwerkingsverband van rekenkamer(commissie)s en het inzetten van het Bewonerspanel Dordrecht van het Onderzoekcentrum Drechtsteden¹.

De online enquête is in overleg met de rekenkamercommissie Dordrecht opgesteld door het samenwerkingsverband. Voor het Bewonerspanel heeft de rekenkamercommissie nog enkele vragen toegevoegd.

Het Bewonerspanel Dordrecht leverde 625 ingevulde vragenlijsten op (een respons van 35%).

De onderzoeksresultaten zijn herwogen naar wijk en leeftijd. Deze uitkomsten zijn gebruikt voor de Dordrechtse bevindingen op hoofdlijnen.

3. Bevindingen op hoofdlijnen – Dordrecht

In het algemeen blijkt er veel belangstelling voor informatie over waaraan de gemeente haar geld besteedt. Twee derde van de geïnteresseerden willen dit weten voor alle onderwerpen. Degenen die slechts in bepaalde onderwerpen zijn geïnteresseerd, noemen met name uitgaven aan zorg, veiligheid en verkeer.

De huidige informatievoorziening stemt nog niet tot grote tevredenheid. Slechts één op de zes panelleden (14%) vindt dat de gemeente goed aangeeft waar zij het geld aan besteedt. Een kwart vindt dat de gemeente dit niet goed genoeg doet. Dat betekent overigens niet dat men niet tevreden is over hoe de gemeente functioneert. Twee derde is tevreden over de gemeente als geheel.

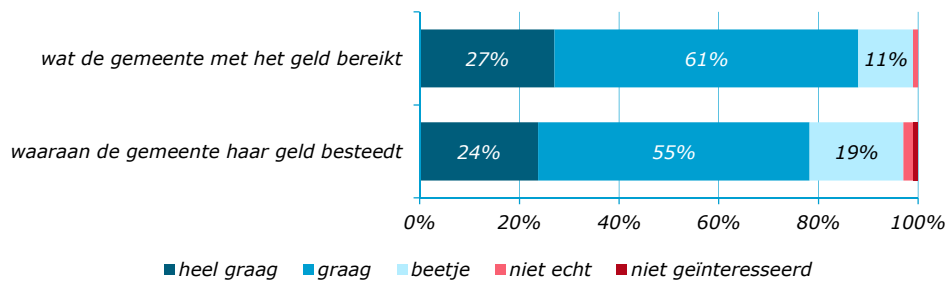
Over het functioneren van gemeenteraad, college van B&W en ambtenaren zijn zo'n drie à vier op de tien panelleden tevreden; zo'n één op de zes is hierover ontevreden. Van de respondenten die menen dat hier nog wel ruimte voor verbetering is, noemt één op de zes als belangrijkste verbeterpunten: 'burgers meer betrekken bij het maken van plannen' en 'burgers beter informeren'. Met name geldt dit voor plannen op het gebied van veiligheid, verkeer, wonen en beheer/onderhoud. We lichten deze bevindingen hieronder toe. Een overzicht van de antwoorden op alle vragen is opgenomen in de bijlage.

Veel belangstelling voor informatie over geldbesteding gemeente

Acht op de tien panelleden willen (heel) graag weten waar de gemeente haar geld aan besteedt. Negen op de tien willen weten wat de gemeente met het uitgegeven geld bereikt heeft. Van de geïnteresseerden wil twee derde dit weten voor alle onderwerpen. Degenen die slechts in bepaalde onderwerpen geïnteresseerd zijn, noemen met name zorg, veiligheid en verkeer.

¹ Naast Dordrecht namen deel: Alphen aan den Rijn, Amsterdam, Brummen-Voorst, Alblasterdam, Haarlem, Heemstede, Hendrik-Ido-Ambacht, Hilversum, Krimpenerwaard, Lingewaard, Venray en Wijdmeren.

Figuur 1 Wilt u weten...?

De redenen waarom mensen deze informatie graag zien, lopen uiteen. Een op de drie wil de informatie gebruiken om te kunnen bepalen hoe zij tijdens de volgende verkiezingen gaan stemmen, een kwart wil met de informatie kunnen controleren of de gemeente doet wat zij belooft en ook een kwart wil de informatie alleen uit interesse bekijken maar hier verder niets mee doen.

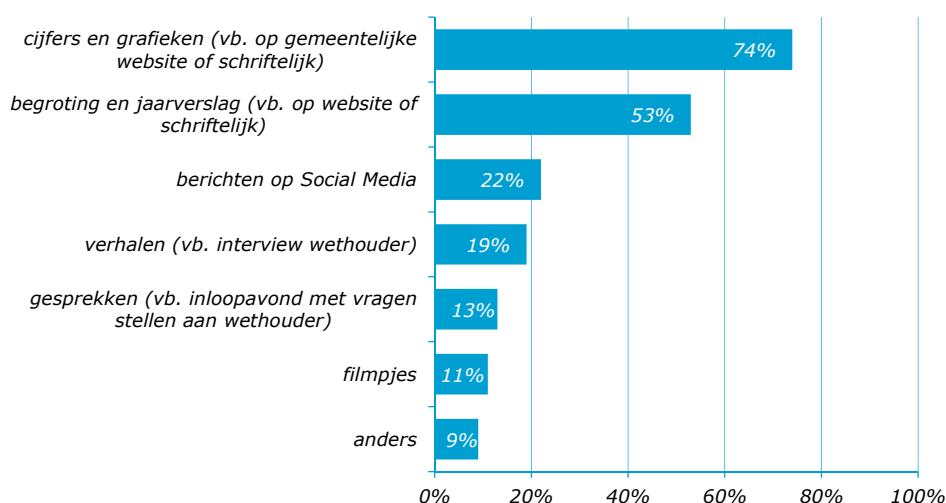
Grootste interesse voor informatie op niveau van de hele gemeente

Acht op de tien panelleden willen vooral informatie ontvangen over hoe het geld besteed is in heel Dordrecht. Dit vinden zij belangrijker dan informatie over de geldbesteding alleen in hun eigen wijk (19%) of eigen straat (2%).

Vooral behoefte aan cijfers, grafieken, begroting en jaarverslag

Voor andere vormen van informeren over gemeentelijke geldbesteding is duidelijk minder animo (bijvoorbeeld berichten op Social Media, verhalen/gesprekken, filmpjes).

Figuur 2 Hoe wil men informatie ontvangen over gemeentelijke geldbesteding?

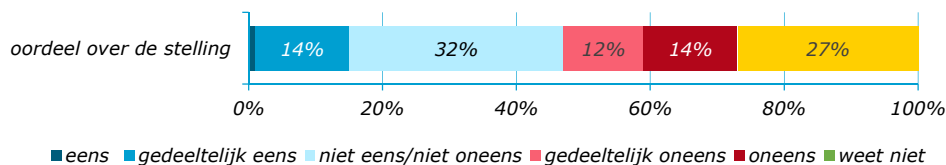

Toelichting: gepresenteerd op degenen die willen weten hoe de gemeente haar geld besteedt. Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.

Huidige informatievoorziening stemt nog niet tot grote tevredenheid

Slechts één op de zes panelleden (14%) vindt dat de gemeente goed aangeeft waar zij het geld aan besteedt. Een kwart vindt dat de gemeente dit niet goed genoeg doet. Wát er dan moet verbeteren in de informatievoorziening is volgens de panelleden vooral beter/actiever communiceren (bijvoorbeeld in regionale bladen). Maar ook wordt genoemd: 'duidelijker informatie geven', 'op een meer aansprekende manier dan de standaard berichten in de regionale bladen' en 'transparanter/eerlijker communiceren'.

Figuur 3 In hoeverre eens met stelling "Ik vind dat mijn gemeente goed aangeeft waar zij het geld aan besteedt"?

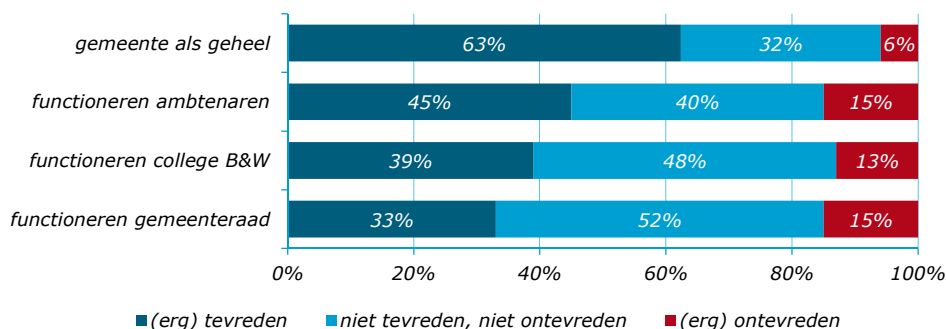

Toelichting: gepresenteerd op degenen die willen weten hoe de gemeente haar geld besteedt.

Redelijke tevredenheid over het functioneren van de gemeente

Twee derde is tevreden over de gemeente als geheel. Over het functioneren van gemeenteraad, college van B&W en ambtenaren zijn zo'n drie à vier op de tien panelleden tevreden; zo'n één op de zes is hierover ontevreden. Als belangrijkste verbeterpunten noemen zij: 'burgers meer betrekken bij het maken van plannen' en 'burgers beter informeren'. De belangrijkste onderwerpen vinden zij hierbij veiligheid, verkeer, wonen en beheer & onderhoud.

Figuur 4 Tevredenheid over gemeente en gemeentelijk functioneren

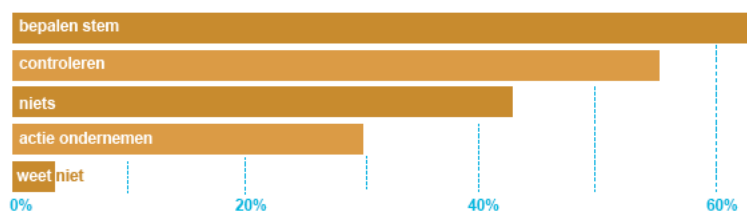

4. Bevindingen op hoofdlijnen - vergelijkenderwijs

De bevindingen in Dordrecht wijken nauwelijks af van de resultaten in de andere gemeenten die aan dit onderzoek meededen. Een opvallende uitzondering hierop is het antwoord op de vraag wat burgers met de bestedingsinformatie willen gaan doen.

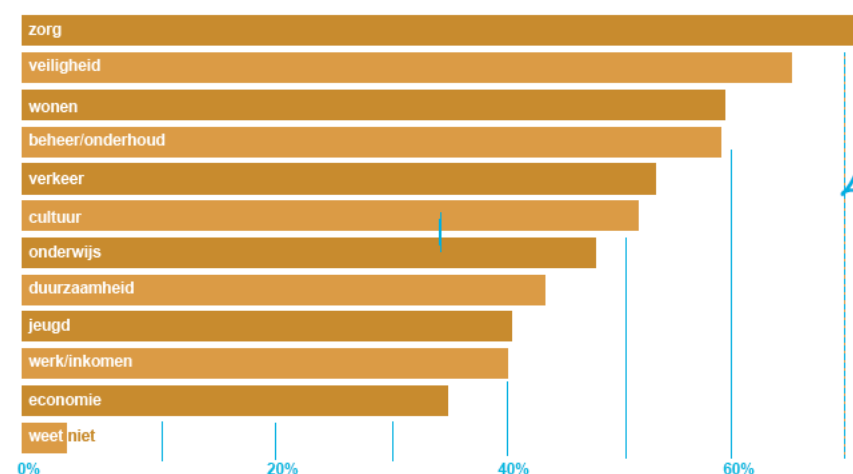
Bij de overige gemeenten in ons onderzoek geeft meer dan 60% aan deze informatie te willen betrekken bij de volgende verkiezingen. In Dordrecht was dat voor iets meer dan een derde van de respondenten het doel van bestedingsinformatie.

Figuur 5 Wat wilt u met de bestedingsinformatie doen?

Net als in Dordrecht, zijn inwoners in de overige gemeenten met name geïnteresseerd in de uitgaven aan zorg, verkeer, veiligheid en beheer/onderhoud en wonen.

Figuur 6 Voor welke onderwerpen wilt u weten hoe de gemeente haar geld besteedt?

5. Open data

Sinds eind 2015 worden alle begrotingscijfers en kwartaal- en jaarrealisaties die de gemeente Dordrecht periodiek aan het CBS aanlevert automatisch als opendatabestand gepubliceerd op www.openspending.nl. De site gaat terug tot 2010.

Belangstellenden kunnen hier op eenvoudige wijze zien hoe Dordrecht het doet ten opzichte van voorgaande jaren en/of ten opzichte van andere gemeenten.

De site heeft hier vergelijkingstools voor beschikbaar, maar de onderliggende data zijn dus ook volledig toegankelijk, zodat bezoekers van de site zelf toepassingen en berekeningen met de data kunnen uitvoeren. De bedragen in de vergelijking kunnen worden gecorrigeerd voor oppervlakte, aantal inwoners en aantal huishoudens. Dat betekent dat vergelijkingen tussen begrotingen en realisaties van twee verschillende gemeenten makkelijk te maken zijn.

Er zijn verschillende pilots uitgevoerd voor het verdiepen van de financiële data, onder andere in de provincie Groningen en in de gemeente Utrecht. Met deze financiële detaildata krijgen gebruikers inzicht in de inkomsten en uitgaven op gedetailleerd niveau. De pilot in de gemeente Utrecht ging hierin het verst: hier waren gegevens tot een laag boven factuurniveau beschikbaar. Hierbij is bijvoorbeeld te zien dat er binnen Utrecht kosten zijn gemaakt voor trouwboekjes van kunstleer en zijn de kosten van elektriciteit van sporthallen terug te vinden².

6. Conclusies en aanbevelingen

Zowel via de site van de gemeente Dordrecht als via de [site](#) van Open Spending kunnen burgers terecht met vragen over de (beoogde) bestedingen van de gemeente. Op basis van de peilingen in het kader van het samenwerkingsproject van de rekenkamercommissie blijkt dat de inwoners van Dordrecht op enkele onderdelen meer informatie zouden willen hebben. Dat geldt met name voor zorg, veiligheid en verkeer. In het algemeen is er veel belangstelling voor bovenstaande terreinen, aangevuld met wonen en beheer/onderhoud.

Daarnaast wil 80% van de respondenten niet alleen weten waar het geld aan is *bested*, maar ook wat er mee is *bereikt*. De rekenkamercommissie beveelt het college aan om bij

² De dataset is hier terug te vinden: <https://data.overheid.nl/data/dataset/financiele-detaildata>.

de komende begrotingsbehandelingen en kadernota-behandelingen rekening te houden met deze behoeften, en te bezien of hier meer en goed toegankelijke informatie over is te geven.

Een belangrijke conclusie is dat het gevoel van inwoners dat zij toch geen invloed hebben een barrière vormt voor de interesse in informatie over geldbesteding van de gemeente. Bewoners willen dus meer betrokken worden. Dit kan een argument zijn om vaker – als pilot - een audit in te zetten zoals deze. De informatie uit het panel kan dienen als inspiratie voor datgene wat burgers belangrijk vinden. Om hier beslissingen of beleid op te maken dient vervolgonderzoek plaats te vinden bij een groep inwoners die representatief is voor Dordrecht.

Het is opvallend hoe inwoners de informatie van de gemeente willen ontvangen. Zij kiezen voornamelijk voor traditionele methoden zoals het jaarverslag en de website van de gemeente (53%) terwijl informatie via social media maar 22% scoort. Dat kanaal is tegenwoordig zo ontzettend belangrijk maar de Dordtenaren gebruiken dit medium nog niet in grote getalen voor de informatievergaring aangaande overheidszaken.

7. Bestuurlijke reactie

Retouradres: Postbus 8 3300 AA DORDRECHT

Aan

de plaatsvervangend voorzitter Rekenkamercommissie
mevrouw K. Meijer
Postbus 8
3300 AA DORDRECHT

Datum 16 oktober 2018
Ons kenmerk VBO/2174565
Betreft Rapport over rekenkameronderzoek Waar voor je geld

Gemeentebestuur
Spuiboulevard 300
3311 GR DORDRECHT
T 14078
www.dordrecht.nl

Contactpersoon
M.C.A. Bakx
T (078) 770 3912
E mca.bakx@dordrecht.nl

Geachte mevrouw Meijer,

Wij hebben kennis genomen van het rekenkamercommissie onderzoek 'Waar voor je geld: Inzicht voor burgers en andere belangstellenden in de bestedingen van de gemeente'. In uw onderzoek doet u aantal aanbevelingen. In deze brief leest u onze reactie.

U geeft aan dat het digitaliseren van overheidsinformatie, waaronder begrotingen en verantwoordingen, het mogelijk maakt dat inwoners directer betrokken kunnen zijn bij het volgen van de verrichtingen van de overheid. Wij onderkennen het belang hiervan. Daarom prijzen wij ons gelukkig met een gemeenteraad die hier al proactief mee bezig is. De auditcommissie heeft eind 2016 het startsein gegeven tot digitalisering van de P&C-producten en tot inhoudelijke doorontwikkeling hiervan. In samenspraak met een klankbordgroep (bestaande uit vertegenwoordigers van de raad, het college, de griffie en de ambtelijke organisatie) heeft dit geresulteerd in een eerste digitale Begroting 2018. Via de website van de gemeente is deze begroting en zijn toekomstige P&C-producten door Dordtse inwoners te raadplegen.

U concludeert op basis van peilingen dat de Dordtse inwoners op enkele onderdelen meer informatie zouden willen hebben over de (beoogde) bestedingen van de gemeente. Daarnaast wil 80% van de respondenten ook weten wat er mee is bereikt. Ook constateert u dat de bevindingen in Dordrecht nauwelijks afwijken van de resultaten in de andere gemeenten die aan dit onderzoek meededen.

De aanbeveling om bij de begrotingsbehandelingen en kadernota-behandelingen rekening te houden met de eerder genoemde informatiebehoefte van inwoners en te bezien of er meer en goed toegankelijke informatie te geven is nemen wij over. De informatie over de besteding van de middelen is overigens met name te vinden in de jaarrekening, niet in de begroting en kadernota. De aanbeveling is op diverse manieren in te vullen, bijvoorbeeld door het maken van een infographic bij de begroting en jaarrekening. Om daadwerkelijk goed aan te kunnen sluiten bij de concrete behoefte zullen we in gesprek gaan met de auditcommissie om samen met hen te bepalen hoe we meer en goed toegankelijke informatie aan kunnen bieden. Naar aanleiding van uw onderzoek gaan we ook verkennen hoe wij bij contactmomenten inwoners de gewenste informatie over de uitgaven van de gemeente kunnen geven.

Datum 16 oktober 2018
Ons kenmerk VBO/2174565

Een belangrijke conclusie uit uw onderzoek is dat inwoners het gevoel hebben dat zij toch geen invloed hebben een barrière vormt voor de interesse in informatie over geldbesteding van de gemeente. Bewoners willen ook op dit gebied meer betrokken worden. Deze conclusie uit uw onderzoek, net als de ontwikkeling om burgers meer te betrekken bij de controle van beleid (zie bijv. het rapport 'Kansrijk maar kwetsbaar: Burgeraudits als nieuwe vorm van burgerparticipatie' van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur), nemen wij mee bij de uitwerking van ons nieuwe programma Samen maken we onze stad.

Wij danken u voor het onderzoek.

Hoogachtend,

Het college van Burgemeester en Wethouders

M.M. van der Kraan
secretaris

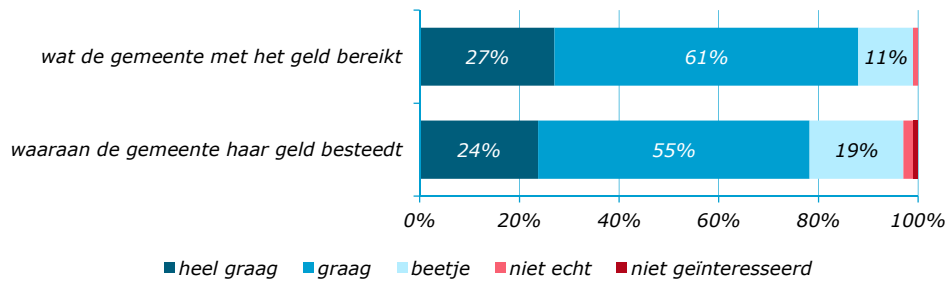
A.W. Kolff
burgemeester

Bijlage Figuren en tabellen

Bron: raadpleging van het Burgerpanel Dordrecht door het Onderzoekcentrum Drechtsteden

Behoefte aan informatie over geldbesteding gemeente

Figuur 1 Wilt u weten...?

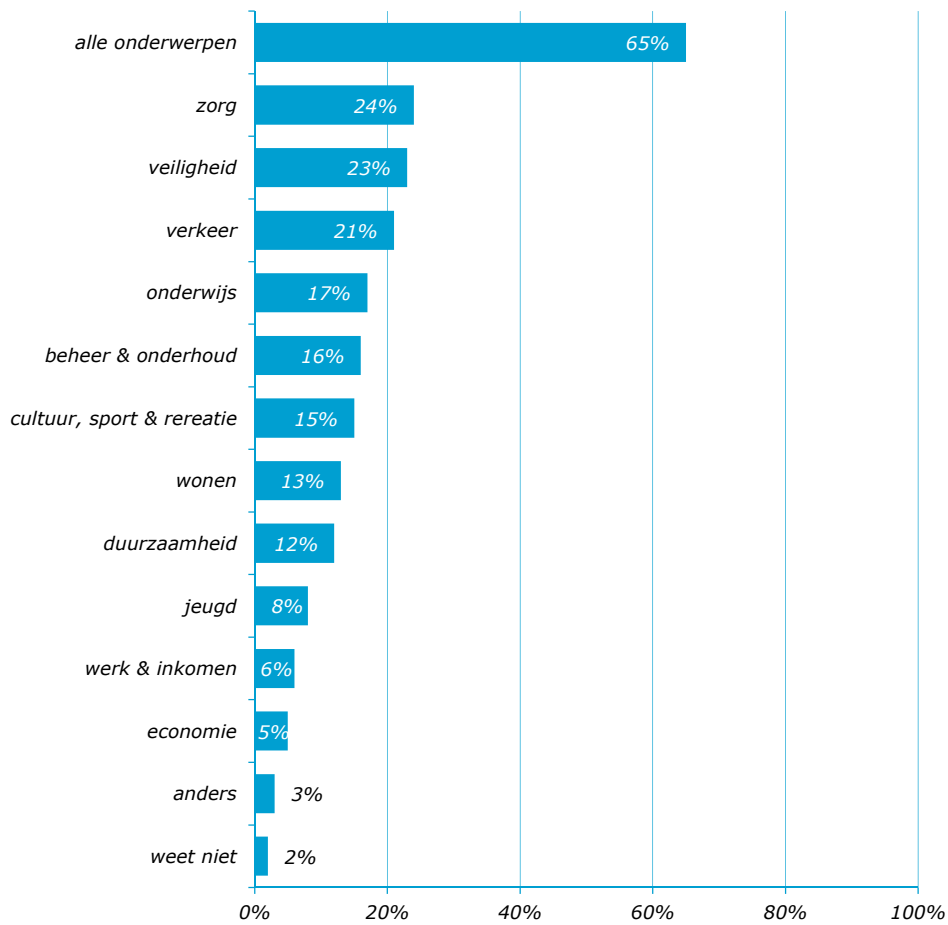

Tabel 1 Redenen voor géén interesse in informatie over geldbesteding gemeente

	aantal keer genoemd
je hebt er toch geen invloed op/kan er niks aan veranderen	3
vind dit soort (geld)zaken niet interessant/hou me daar niet mee bezig	3
vertrouw erop dat het goed gebeurt	2

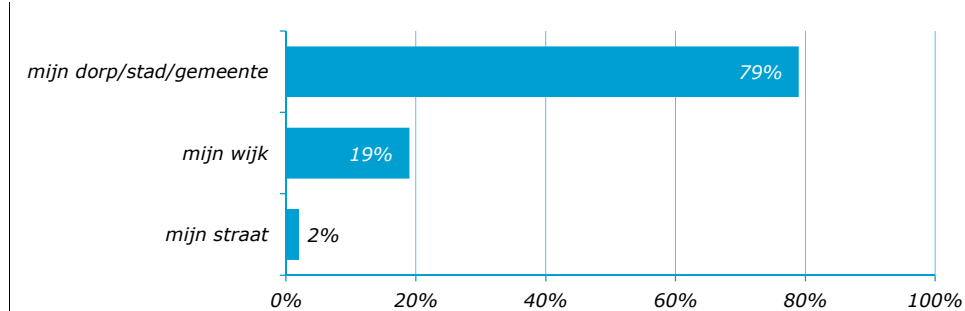
Toelichting: dit zijn antwoorden op de open vraag 'Kunt u aangeven waarom u niet wilt weten hoe de gemeente haar geld besteedt?'

Figuur 2 Onderwerpen waarover men de geldbesteding wil weten

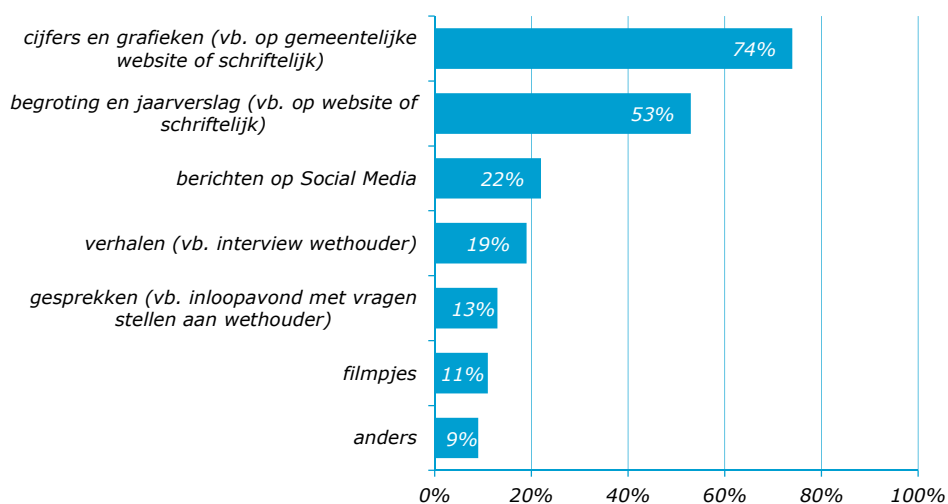
Toelichting: gepercenteerd op degenen die willen weten hoe de gemeente haar geld besteedt. Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.

Figuur 3 Vooral interesse in informatie over hoe het geld besteed is in...

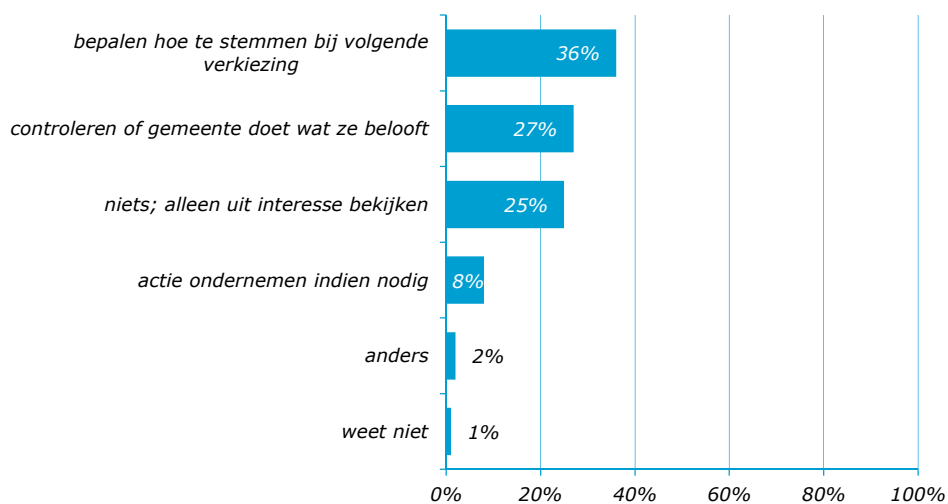
Toelichting: gepercenteerd op degenen die willen weten hoe de gemeente haar geld besteedt. Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.

Figuur 4 Hoe wil men informatie ontvangen over gemeentelijke geldbesteding?

Toelichting: gepercenteerd op degenen die willen weten hoe de gemeente haar geld besteedt. Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.

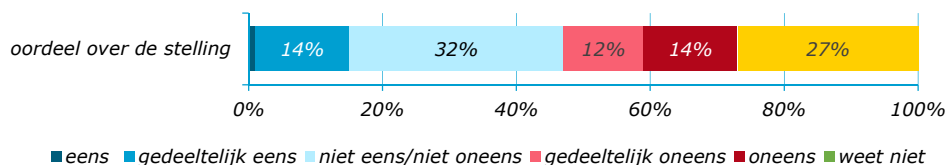
Figuur 5 Wat wil men doen met informatie over geldbesteding?

Toelichting: gepercenteerd op degenen die willen weten hoe de gemeente haar geld besteedt.

Tevredenheid huidige informatievoorziening over gemeentelijke geldbesteding

Figuur 6 In hoeverre eens met stelling "Ik vind dat mijn gemeente goed aangeeft waar zij het geld aan besteedt"?

Toelichting: gepercenteerd op degenen die willen weten hoe de gemeente haar geld besteedt.

Tabel 2 Wat gaat goed in huidige informatievoorziening over gemeentelijke geldbesteding?

	aantal keer genoemd
regelmatig berichtgeving in regionale bladen	28
als je zoekt, kun je relevante informatie goed vinden	9
goede/duidelijke verslaglegging	8
transparantie	8

Toelichting: dit zijn antwoorden op een open vraag, gesteld aan degenen die het (gedeeltelijk) eens zijn met de stelling "Ik vind dat mijn gemeente goed aangeeft waar zij het geld aan besteedt".

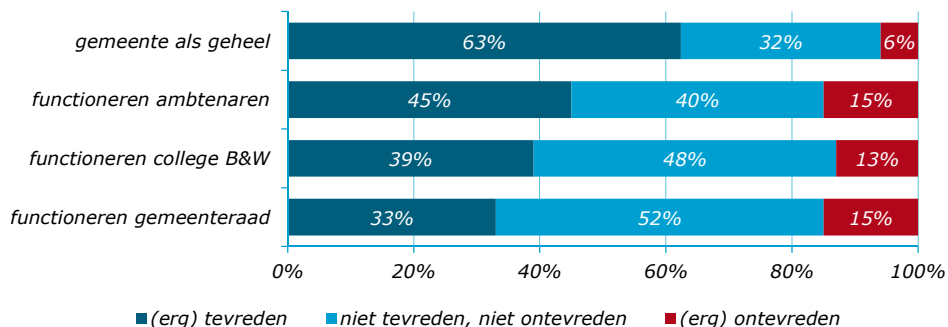
Tabel 3 Wat kan gemeente verbeteren in informatievoorziening over gemeentelijke geldbesteding?

	aantal keer genoemd
beter/actiever communiceren, vb. in regionale bladen	163
duidelijker en aansprekender communiceren	97
transparanter/eerlijker communiceren	48
meer detailinformatie geven	28
meer luisteren naar/afstemmen op/in overleg gaan met burgers	14

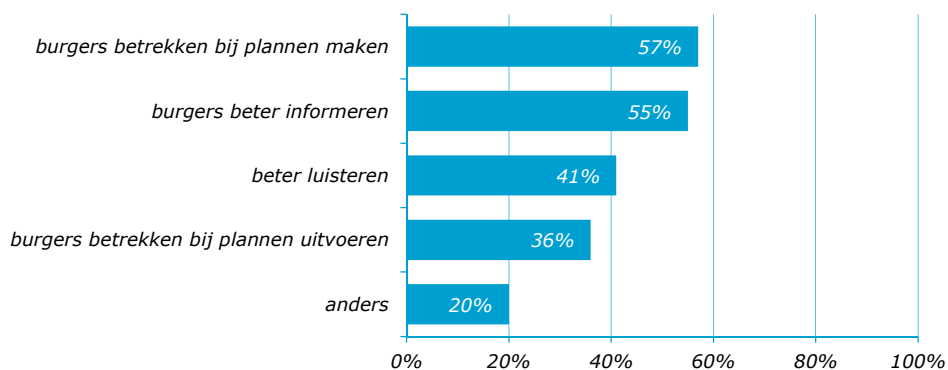
Toelichting: dit zijn antwoorden op een open vraag, gesteld aan degenen die het 'niet eens/niet oneens' of (gedeeltelijk) oneens zijn met de stelling "Ik vind dat mijn gemeente goed aangeeft waar zij het geld aan besteedt".

Tevredenheid gemeentelijk optreden

Figuur 7 Tevredenheid over gemeente en gemeentelijk functioneren

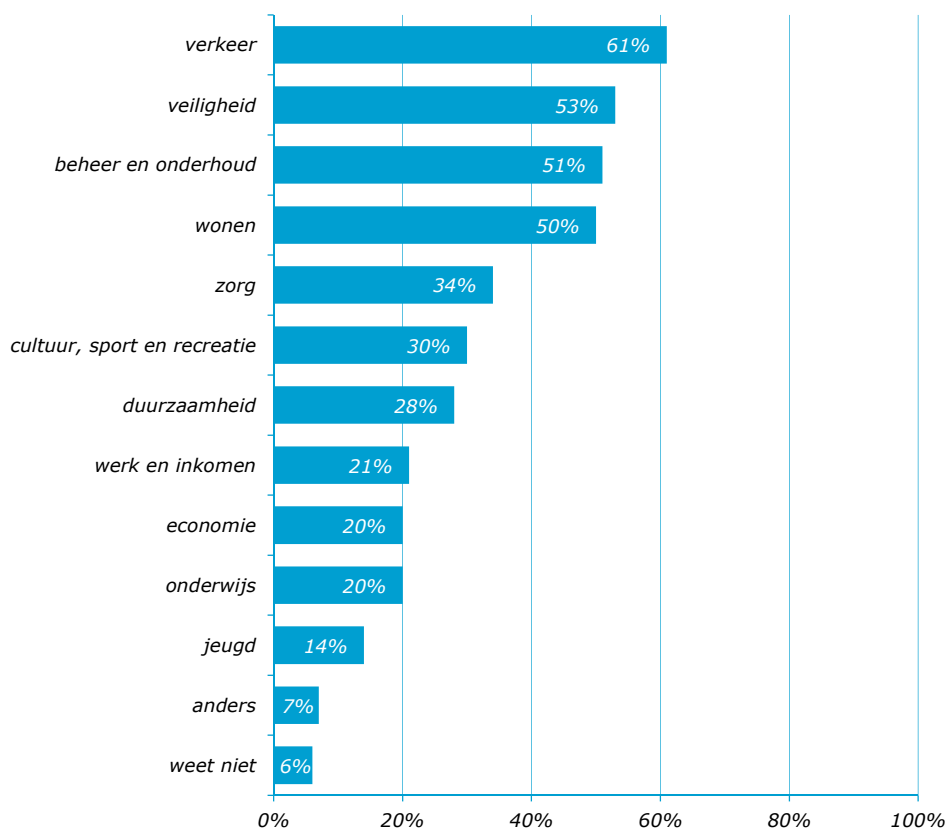

Figuur 8 Hoe moet het gemeentelijk functioneren verbeteren?

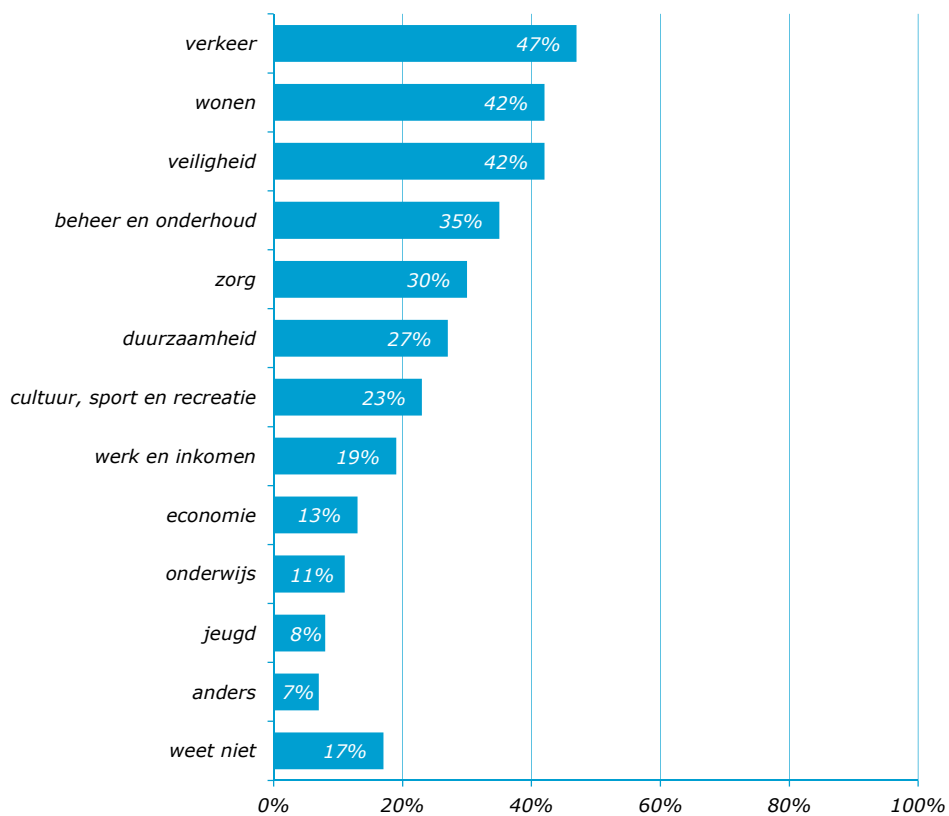
Toelichting: gepercenteerd op degenen die geheel tevreden zijn over het functioneren van de gemeenteraad, het college en/of de ambtenaren. Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. In de categorie 'anders, namelijk' wordt met name aangegeven dat de gemeente meer moet denken/handelen in het belang van burgers, burgerinitiatieven serieus moet nemen en beloftes moet komen (32x genoemd).

Figuur 9 Burgers willen zelf betrokken worden bij plannen maken op het gebied van...?

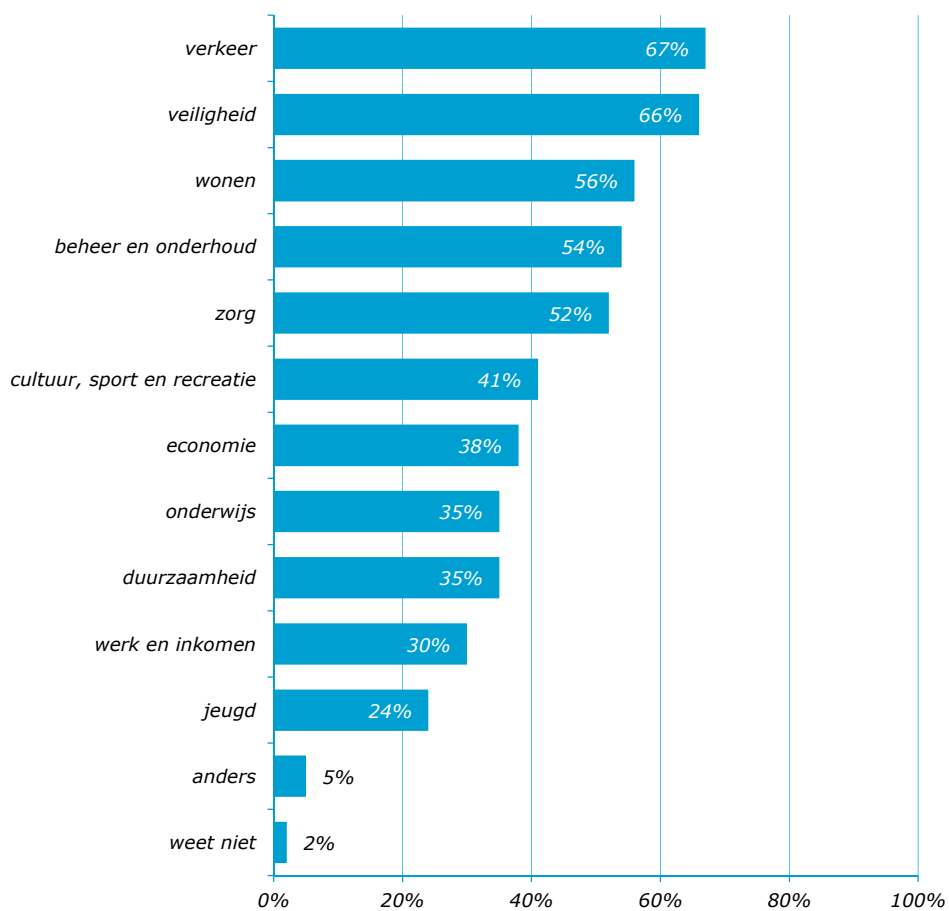
Toelichting: gepercenteerd op degenen die vinden dat de gemeente burgers meer moet betrekken bij het maken van plannen. Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.

Figuur 10 Burgers willen zelf betrokken worden bij plannen uitvoeren op het gebied van...?

Toelichting: gepercenteerd op degenen die vinden dat de gemeente burgers meer moet betrekken bij het uitvoeren van plannen. Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.

Figuur 11 Burgers willen zelf meer informatie ontvangen over zaken op het gebied van...?

Toelichting: gepercenteerd op degenen die vinden dat de gemeente burgers beter informatie moet geven. Op deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk.